

1. De algemene context

JRS Belgium voert zijn opdracht uit in een genuanceerde Europese context. De Europese overheid vaardigt reglementen en richtlijnen uit om de handelwijze van de Lidstaten te proberen te schoeien op eenzelfde leest, die tamelijk gunstig is voor de fundamentele rechten van asielzoekers en andere migranten. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, van zijn kant, blijft toezien op het eerbiedigen van diezelfde rechten. Dat neemt niet weg dat Europa zijn verdediging over het algemeen versterkt om te voorkomen dat ons continent, zo denkt het, zou worden overspoeld door de armoede uit de Derde Wereld. Sommige landen beginnen zelfs ronduit vijandig te staan tegen de komst van vreemdelingen op hun grondgebied.

Gelukkig hebben we bij ons gezien dat de houding verandert wanneer vreemdelingen mensen worden die men concreet kent. Wijken en scholen komen op tegen de uitwijzing van een gezin dat men goed kent doordat het zich aan de omgeving begon aan te passen. En de krachtige stem van paus Franciscus te Lampedusa heeft de aandacht gevestigd op de levensgevaarlijke situaties waaraan de dapperen zich blootstellen, die hun armoedig land verlaten om aan deze kant van de Middellandse Zee een betere toekomst te zoeken. In België heeft de toestand van de Afghanen een zekere solidariteit doen ontstaan, die schril afsteekt tegen de te dikwijls voorkomende neiging tot afwijzing, die ogenschijnlijk gewettigd wordt door de crisis.

2. Het team van JRS-Belgium

In 2013 heeft JRS zijn taak in de gesloten centra voortgezet en meer aandacht besteed aan de opleiding van de bezoekers. Bovenop de wekelijkse intervisie van de geaccrediteerde bezoekers en de drie-maandelijkse intervisie tijdens de bijeenkomsten met vriendschappelijke bezoekers in Vogelzang, kwam er ook een maandelijkse supervisie van de ontmoetingen. Verder neemt het team geregeld deel aan de *Transit*-groep, waarin deelnemers van uiteenlopende verenigingen hun ervaringen tijdens de bezoeken in de gesloten centra met elkaar delen om samen te leren hoe ze moeten omgaan met de juridische, psychologische en sociale problemen waarmee ze geconfronteerd worden en om zo een meer systematische vorming te krijgen.

Terwijl ons team het 'detentie'-project uitvoert, heeft het onder impuls van JRS-Europe een project voorbereid dat ditmaal gericht is op de opvang van vreemdelingen die niet meer opgesloten zijn, maar toch in een moeilijke sociale situatie verkeren, bijvoorbeeld omdat het bevel om het grondgebied te verlaten, juridisch niet op hen kan worden toegepast. Het vormen van 'opvanggemeenschappen' naar het voorbeeld van het Welcome-netwerk in Frankrijk, is een spoor dat we ernstig willen onderzoeken, wanneer we daarvoor de nodige financiële middelen krijgen.

In het team van geaccrediteerde bezoekers werd Zr. Marie-Françoise Assoignon, die in een verantwoordelijke functie in haar congregatie werd aangesteld, voor de bezoeken in Vottem vervangen door Aude Nyirahakizimana. Marie Bouvier, die met zwangerschapsverlof is, ruimde als geaccrediteerd bezoeker van het Caricole-centrum plaats voor Elisabeth Razesberger, die vroeger al vriendschappelijke bezoeker was. Ten slotte kwam Pieter-Paul Lembrechts, een jezuïet van de Vlaamse provincie en een specialist inzake geestelijke begeleiding, in het Centrum van Brugge de plaats innemen van Wouter Blesgraaf, een Nederlandse jezuïet die nu zijn opleiding in Engeland voorziet.

Bij de vriendschappelijke bezoekers waren er evenveel veranderingen: Marie-Claude Ranouil keerde terug naar Frankrijk, Christian Roberti en Alain Delville hebben hun medewerking moeten stopzetten of opschorten wegens hun nieuwe functies. Maar er traden nieuwe teamgenoten aan: Adriana Perez, Maria-Salud Juan Ortiz en Bruno Standaert nemen vastbesloten de fakkel over. Voortaan zal oudgediende André Degand de coach van alle vriendschappelijke bezoekers zijn.

3. Bezoeken in gesloten centra en in terugkeerwoningen

Gesloten centrum Merksplas

In 2013 bleven we trouw aan onze voornaamste opdracht, namelijk bezoeken in de centra. Haast elke week gingen we naar 4 van de 5 gesloten centra in België: Brugge, Merksplas, Vottem en Caricole (Steenokkerzeel), waar we ongeveer 550 gedetineerden bezochten. Het 5^e centrum (127bis, aan de luchthaven) wordt meer bezocht door andere verenigingen.

Onder de belangrijke gebeurtenissen tijdens het voorbije jaar willen we op de eerste plaats het overlijden melden van een gedetineerde in het centrum van Brugge. Hoewel het om een natuurlijke dood gaat, heeft die gebeurtenis de andere bewoners van het centrum diep geraakt; ze werden heen en weer geslingerd tussen onbegrip, verdriet en angst. Daarop volgde een protestactie in verscheidene gesloten centra. Nog steeds in Brugge kregen we toegang tot de verblijfszalen. De bezoekers kunnen alle gedetineerden nu rechtstreeks ontmoeten zonder een op voorhand opgestuurde lijst te moeten volgen. Dankzij die verandering kunnen we meer mensen ontmoeten en vooral sommige kwetsbaardere gedetineerden ontdekken. Van de vier centra die door JRS Belgium worden bezocht, is Merksplas nu het enige waar de bezoekers geen toegang hebben tot de verblijfszalen.

Het afgelopen jaar werden er veel Afghanen opgesloten, onder wie Navid Sharifi, die ruim aan bod kwam in de media. JRS heeft samen met andere verenigingen zijn acties gecoördineerd opdat ze speciaal aandacht zouden krijgen.

Een gesloten centrum is een gespannen en explosieve omgeving. Zoals elk jaar vonden er herhaaldelijk protesten, vechtpartijen, zelfmoordpogingen en hongerstakingen plaats. Soms treedt de politie op met groot machtsvertoon, wat zijn weerslag heeft op de geestesgesteldheid van de gedetineerden, die zich al zonder reden opgesloten en ten onrechte gecriminaliseerd voelen.

Door onze bezoeken in de gesloten centra hebben wij overigens de vinger kunnen leggen op enkel gebreken inzake medische en juridische bijstand voor de gedetineerden. Daarom hebben we in 2013 geprobeerd het nodige geld in te zamelen om rond elk van de bezochte centra een netwerk aan te leggen van juristen en artsen die in geval van nood kunnen optreden. In de loop van 2014 worden die netwerken uitgebouwd.

In 2013 zijn we ook terugkeerhuizen blijven bezoeken. Die ‘alternatieven voor opsluiting’ voor gezinnen met minderjarige kinderen vallen onder dezelfde administratieve regels als de gesloten centra, behalve dat de gezinnen er veel vrijer zijn. JRS blijft de enige organisatie die families bezoekt die nu op 5 sites verblijven (in Bevekom zijn er sedert kort nieuwe woningen). Met onze beperkte middelen konden we er toch bijna één bezoek per maand brengen. JRS steunt dit alternatief en zou graag hebben dat het wordt uitgebreid tot andere groepen dan enkel gezinnen. Toch willen we kritisch blijven en de lof die de Belgische overheid er in het buitenland over verkondigt, een beetje afzwakken. Wij vragen ons af wat er “daarna” gaat gebeuren met gezinnen die (dikwijls wegens administratieve problemen) niet konden worden uitgewezen en die in sommige gevallen op straat staan na een verblijf in een terugkeerwoning. Als de Staat ze niet kan uitwijzen, moet hij zich dan niet om hun lot bekommeren en meer bepaald om dat van de kinderen die in de meest volstrekte onzekerheid leven?

4. Bewustmaking

Ook in 2013 heeft JRS-B de stem van de gedetineerden laten klinken buiten de gesloten centra. Om vooral een publiek van studenten en jongeren tussen 18 en 30 jaar aan te trekken, organiseerden we een filmavond waarop *The Visitor* van Thomas McCarthy werd vertoond, gevolgd door een debat. Om het publiek bewust te maken van het menselijk lijden dat een verblijf in een gesloten centrum veroorzaakt, toonden we als inleiding tot de gedachtewisseling een filmpje met een anoniem gemaakte getuigenis van een vroegere gedetineerde. Die film werd gemaakt door het team van JRS-B en zal als illustratie worden gebruikt bij onze latere publieke optredens.

Hoewel we vonden dat de avond een succes was en de aanwezigheid van meer dan 200 deelnemers een flinke aanmoediging vormde, beseffen we maar al te goed dat we deze zaak moeten blijven bepleiten. Bij het voorbereiden van de avond hebben we ontdekt dat verscheidene vertegenwoordigers van de gouvernementele en administratieve overheid die het vreemdelingenbeleid uitvoeren, ons niet wilden ontmoeten tijdens een open-

Affiche van het film-debat georganiseerd door JRS Belgium op 9 december 2013.

baar debat. Dat voorbehoud vanwege onze overheid is voor ons een teken en een reden om te blijven pleiten in verband met het opsluiten van migranten. Om jongeren te sensibiliseren, heeft Wouter Blesgraaf ook leerlingen ontmoet van de jezuïeten-colleges van Aalst en Antwerpen, terwijl Héloïse Oldenhove een workshop hield op *Choose life* te Zinnik; op dit door de jongeren zelf bezield festival waren er ongeveer honderd jonge christenen van 12 tot 17 jaar.

Baudouin Van Overstraeten nam met een informatiestand deel aan de sociale week van het MOC (de KWB) in april, alsook aan de dag die op 1 mei door de Communauté de l'Emmanuel (Gemeenschap Emmanuel) werd georganiseerd te Louvain-la-Neuve. Baudouin heeft op 28 november ook een presentatie gegeven in de Haute Ecole Namur-Liège-Luxembourg (Hogeschool Namen-Luik-Luxemburg) en op 1 december een andere in de parochie van Saint-Étienne te Eigenbrakel. In november gaf Nathalie Salazar Medina tijdens een door de Commissie van de Europese Bisschoppenconferentie (Comece) georganiseerde avond een uiteenzetting over de ervaring van de migratie.

5. Advocacy

Het jaar 2013 werd gekenmerkt door de actieve deelname van JRS-B aan het platform *Recht voor Iedereen* en aan de strijd die het voerde tegen het wetsontwerp van minister Turtelboom over de juridische tweedelijsbijstand. In naam van begrotingsbesparingen en van de strijd tegen misbruiken bestond de geplande hervorming hoofdzakelijk uit het verstrengen van de voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op juridische bijstand en uit het verlagen van de vergoeding voor *pro-Deo*-prestaties via diverse voorzieningen zoals het invoeren van een 'remgeld' dat uitsluitend ten laste viel van wie juridische bijstand vraagt en het beperken van het vermoeden van onvermogenheid. Wij blijven echter denken dat de beschikbaarheid van een netwerk van deskundige en gemotiveerde *pro-Deo*-advocaten van vitaal belang is voor asielzoekers en andere vreemdelingen die in gesloten centra worden vastgehouden.

De ruime mobilisatie van een zestigtal verenigingen, van de vakbonden en de orden van de Nederlandstalige en Franstalige balies vond haar hoogtepunt in een betoging voor het verdedigen van de juridische bijstand, die op 13 juni 2013 plaatsvond op het Koningsplein te Brussel en werd gevolgd door een ontmoeting op het kabinet van de Eerste Minister. Na een bijzonder streng advies van de Raad van State werd er van het wetsontwerp afgezien. Maar al onze pogingen om opnieuw met het kabinet van de Minister van Justitie in gesprek te treden over een structurele herfinanciering van de juridische bijstand bleven vruchteloos.

Wij hebben overigens de afwijzing genoteerd van het verzoek tot nietigverklaring dat wij samen met vier andere verenigingen voor de verdediging van de mensen- en kinderrechten bij het Grondwettelijk Hof hadden ingediend tegen de wet van 16 november 2011, die onder bepaalde voorwaarden toeliet dat minderjarigen worden vastgehouden in gesloten gezinseenheden. Na de stille tegenwerking van de bezoekers van gesloten centra en de veroordeling van België door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg was de Belgische Staat gedwongen zijn wetgeving te veranderen en het verblijf van minderjarigen in gesloten centra in principe te verbieden. In uitzonderlijke gevallen bleef detentie echter wel toegestaan, op voorwaarde dat de plaats waar kinderen worden opgesloten, 'aangepast is aan hun behoeften'. Het Hof heeft die uitzondering dus goedgekeurd. Het is echter niet omdat ons verzoek werd afgewezen, dat wij minder waakzaam zullen zijn indien de Staat het nodige geld zou vrijmaken om een gesloten gezinsafdeling te maken in centrum 127bis te Steenokkerzeel! En het zal niet volstaan de kinderen een of andere knuffel in de handen te duwen, om ons te overtuigen van de rechtmatigheid van hun opsluiting!

6. De samenwerking met JRS Europe

In 2013 heeft de samenwerking van ons team met het Regionale Kantoor van JRS in Europa tot veel vruchtbare resultaten geleid. In februari en september kwam de *Communication Task Force* in Brussel bijeen om na te denken over de doelstellingen van een communicatiestrategie voor JRS in Europa. Een tiental Europese JRS-kantoren maken deel uit van deze werkgroep, waaronder JRS Belgium. Dankzij de Task Force is JRS Belgium erin geslaagd een eerste stap te zetten in de richting van een nationale communicatiestrategie. Er werd ook nagedacht over het ontwerpen van een nieuwe website, over de nieuwsbrief en de omgang met de media. De creatieve wisselwerking tussen de verschillende nationale kantoren tijdens deze bijeenkomsten was telkens zeer boeiend en bemoedigend.

Op 4 juni werden de onderzoeksresultaten van het rapport "Protection Interrupted" van het *Diasp*-project (over de impact van de Dublin-II-Verordening op de bescherming van asielzoekers) aan de media voorgesteld. Zoals men weet, bepaalt die verordening welk EU-land er verantwoordelijk is voor het behandelen van de aanvraag die door een of andere asielzoeker wordt ingediend. Op initiatief van JRS Europe werden in negen EU-landen 257 asielzoekers in de Dublinprocedure geïnterviewd. Het in België gevoerde deel van het onderzoek werd uit het Engels naar het Nederlands en het Frans vertaald en afzonderlijk door JRS Belgium gepubliceerd. In dat verslag werden verscheidene aanbevelingen geformuleerd over, onder andere, de informatieverstrekking voor personen in de Dublinprocedure, over hun rechtsbijstand en over hun opsluiting. Het rapport werd voorgelegd aan de Dienst Vreemdelingenzaken, die het een interessant onderzoek vond, hoewel hij zich al bewust was van de grootste knelpunten van de Dublinverordening. Ondertussen is er een nieuwe Verordening, Dublin III, van kracht, maar de overgang naar de toepassing ervan lijkt niet vlekkeloos te verlopen. Aangezien het echter om een Verordening gaat, is die rechtstreeks van toepassing in de nationale context van elke Lidstaat.

De jaarlijkse bijeenkomst van JRS in Europa, Lissabon, oktober 2013.

Kort na de publicatie van dit onderzoek vond de jaarlijkse Detention Visitors Support Group plaats in Brussel. Dit seminarie werd voor de zevende keer georganiseerd door JRS Europe, met de traditionele hulp van JRS Belgium. De bedoeling van dit seminarie is om zoveel mogelijk detentiebezoekers van JRS in Europa samen te brengen, hun informatie te laten uitwisselen over de praktijken in hun land en hun ook een stuk vorming te geven. In 2013 was de vorming gefocust op de geestelijke gezondheid van de gedetineerden en op het aanscherpen van de vaardigheden van de detentiebezoekers op dat vlak. De bijeenkomst werd geleid door een psychologe die ook medewerkster van JRS Malta is. Eerst werd het profiel van een gesloten centrum, vervolgens dat van de gedetineerden en tot slot dat van de detentiebezoekers besproken. Uiteindelijk werd er dieper ingegaan op de meest voorkomende geestelijke gezondheidsproblemen van gedetineerden en werd er bekeken hoe de detentiebezoeker daar het best mee kan omgaan. Eén van de interessantste thema's die aan bod kwamen, was dat over de *veerkracht* die sommige gedetineerden van nature in zich hebben, die

hen, ondanks de moeilijke omstandigheden in een gesloten centrum, sterk houdt.

Een andere jaarlijkse gewoonte is de *Annual General Meeting* van JRS Europe, die telkens in een ander land plaatsvindt. In 2013 waren een aantal teamleden van JRS Belgium aanwezig op de bijeenkomst in Lissabon. Het thema van dat jaar was de bescherming en begeleiding van vluchtelingen in een stadscontext. Een theoloog en een Europees Parlements lid zorgden voor de nodige input om het debat aan te wakkeren. Bij deze gelegenheid konden de deelnemers ook kennismaken met de verschillende projecten van JRS Portugal rond gezondheid, tewerkstelling, bescherming, onderwijs en opvang.

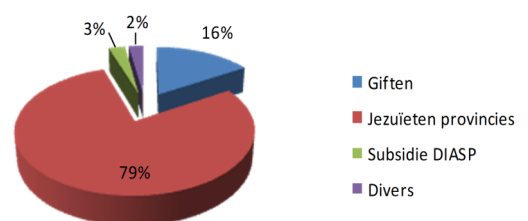
7. Financieel

In 2012 had de Algemene Vergadering van JRS Belgium een begroting met een deficit van ongeveer 30.000 EUR goedgekeurd om een bijkomende bezoeker en een *deeltijds* administratief medewerker te kunnen aanwerven.

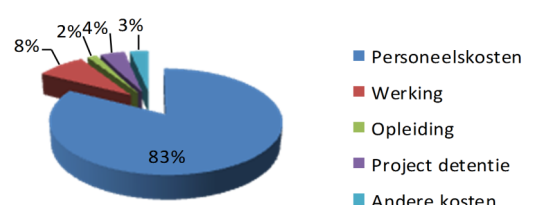
Niettemin werd het boekjaar 2013 (eens te meer!) afgesloten met een overschot, wat hoofdzakelijk te danken was aan twee dingen. Vooreerst waren er meer privégiften dan verwacht (+ 25.000 EUR). Naast een uitzonderlijke schenking van 20.000 EUR, kregen we sympathieke giften naar aanleiding van een huwelijk en van een jubileum. Vervolgens was er de besparing wegens het vervroegde vertrek van de nieuwe bezoeker die we in juni 2013 hadden aangeworven.

Onze kostenstructuur blijft stabiel en we kunnen de toekomst met een gerust hart tegemoet zien, ook al moeten we veel investeringen doen om onze internetsite en ons computermaterieel te vernieuwen.

Inkomsten JRS-B 2013

Uitgaven JRS-B 2013

Uw gift is welkom op de rekening van JESUIT REFUGEE SERVICE BELGIUM VZW

IBAN: BE63 0016 5518 9408

Maurice Liétartstraat 31/ 9
B- 1150 Brussel

Tel: +32-2-738 08 18

Fax: +32-2-738 08 16

belgium@jrs.net

www.jrsbelgium.org

Voor een fiscaal attest (vanaf 40€) kunt u storten op de volgende rekening:

VZW Caritas International, Liefdadigheidsstraat 43, 1210 Brussel

IBAN: BE88 0000 0000 4141 BIC: BPOTBEBI met de vermelding: "PI68JRS"

Verantwoordelijke uitgever: Baudouin Van Overstraeten, c/o JRS-Belgium